

Stav a rozvoj ekológie na Slovensku

Slovenská ekologická spoločnosť pri SAV (SEKOS) usporiadala 19.-20. októbra 1993 v Bratislave vedeckú konferenciu, ktorá mala za cieľ zhodnotiť doterajší vývoj ekológie na Slovensku a naznačiť súčasný východiskový stav pre jej ďalší rozvoj. Na konferenciu sa zúčastnilo vyše sto členov spoločnosti a pracovníkov vysokých škôl, SAV a rezortnej vedecko-výskumnej základne. Odznelo ca 60 referátov a koreferátov a na 30 posteroch sa prezentovali konkrétne výsledky ekologického výskumu.

Človek sa stal jedným z najsilnejších a najúčinnějších ekologických faktorov. Má v rukách najnovšie výdobytky technického rozvoja, mení prírodu, no neprináša mu to očakávaný osôh. Zanedbalo sa poznávanie prírodných procesov a javov. Iba technický a ekonomický prístup nestačí. Musí sa k nemu priradiť aj ekologický, ktorý je základom pre starostlivosť o životné prostredie človeka.

Vo svetovej vede prebieha rýchla a veľmi intenzívna ekologizácia prírodných a sociálnych vied. Tento proces stimuluje najmä narastajúce problémy, spojené s negatívnymi dôsledkami ľudskej činnosti na životné prostredie človeka a organizmov a neracionálnym využívaním prírodných zdrojov. Rozvinuli sa medzinárodné iniciatívy a aktivity za účelom rozvoja ľudskej spoločnosti na Zemi. Tieto základné, ba životné problémy, s ktorými sa spája ďalší osud ľudstva, môžu sa komplexne riešiť iba s prispelením ekológie.

Milan Ružička
predseda SEKOS

Účastníci konferencie prijali tieto závery:

• Hodnotenie stavu a ďalšieho rozvoja ekológie na Slovensku:

1. SEKOS sa bude ďalej zaoberať hlavnými trendmi rozvoja ekológie na Slovensku. Konferencia predstavuje prvé priblíženie sa k poznaniu stavu a rozvoja ekológie na Slovensku, nakoľko sa nepodarilo zabezpečiť všetky referáty tak, aby sa získal úplný prehľad.

2. SEKOS vyvinie úsilie na získanie ďalších informácií o stave a výsledkoch ekologického výskumu na Slovensku pre prípravu informačnej publikácie o stave a rozvoji ekológie na Slovensku.

3. Vývoj ekológie na Slovensku prebiehal nerovnomerne, pričom niektoré odbory sa rozvíjali (ekológia krajiny, environmentálna ekológia), a iné zostali na okraji záujmu vedy (teoretická a populačná ekológia), preto treba podporovať rozvoj tých smerov ekológie, ktoré zaoštvávajú za jej vývojom vo svete.

4. SEKOS vyvinie úsilie na zabezpečenie uplatnenia ekológie pri riešení environmentálnej problematiky a jej aplikácie v iných rezortoch.

• Pre ekologický výskum sa odporúča:

1. SEKOSu nadviazať spoluprácu s Grantovými agentúrami SR a rezortov

pri posudzovaní a hodnotení ekologicky zameraných projektov.

2. Iniciovať granty na projekty výskumu ekosystémov, biotopov, biologickej a ekologickej diverzity a civilizačných vplyvov na biotu.

3. Podporovať dlhodobý komplexný ekologický výskum stacionárneho a polostacionárneho charakteru a zabezpečiť ochranu trvalých výskumných plôch (TVP) pre takýto výskum a monitorovanie vyhlásením za chránené plochy, úpravou hospodárskych plánov alebo iným spôsobom.

4. Pri SEKOSe vytvoriť skupinu pre TVP, resp. pre dlhodobý ekologický výskum a evidovať TVP na území SR vo forme Registra trvalých výskumných plôch, dokončiť prvú etapu dokumentácie a r. 1994 pripraviť register na publikovanie, prípadne ho sprístupniť vo forme databázy.

5. Revitalizovať trvalé výskumné plochy, najmä stacionárneho charakteru, obnoviť ich značenie, zakreslenie do máp, obnoviť výskumnú aktivitu, prípadne začleniť ich do siete monitorovacích plôch.

• Pre ekologické syntézy sa odporúča:

1. Zabezpečiť archiváciu originálnych údajov, ktoré sa pri ekologickom výskum

me získali a neboli dostatočne využité, prípadne publikované tak, aby sa v budúcnosti mohli spracovať modernými metódami.

2. Syntetizovať výsledky dosiahnuté pri ekosystémových výskumoch na Slovensku (Báb, Malé Karpaty a i.) do monografických štúdií a publikovať ako knižné publikácie.

3. Syntetické práce, ktoré zostali v rukopise (napr. vo forme záverečných prác), sprístupniť publikovaním.

4. Venovať väčšiu pozornosť syntézam, pri príprave projektov stanoviť ich konkrétne ciele so zreteľom na analytické vstupy a syntetické hodnotenie výsledkov.

• Pri štúdiu katastrofických javov v prírode:

1. Iniciovať vznik pohotovostnej skupiny vedeckých pracovníkov pre výskum, dokumentáciu a hodnotenie negatívnych dôsledkov a katastrofických javov v prírode.

2. Vyvolať rokovanie SEKOSu s poisťovními a inými inštitúciami na Slovensku pre financovanie projektov na prevenciu a akútne katastrofické udalosti.

3. Venovať pozornosť ekologickým dôsledkom, prípadne úniku geneticky modifikovaných organizmov do životného prostredia.

4. Podporovať výskum vplyvu negatívnych účinkov a civilizačných procesov (najmä imisí) na prírodu a riešenie ekotoxických problémov.

• Pri výučbe ekológie sa odporúča:

1. Zabezpečiť kvalifikovanú výučbu základov ekológie na všetkých typoch škôl, najmä pedagogických a technických.

2. Rozvíjať výučbu ekologickej teórie a prípravu špecialistov v ekologických odboroch na univerzitách.

3. Budovať katedry ekológie a rozširovať okruh prednášateľov na prírodovedne orientovaných fakultách.

4. Vytvoriť v SEKOSe skupinu pre výučbu ekológie a zvyšovanie ekologického vedomia obyvateľstva.

• Pre zabezpečenie kvalifikovanej profesionalizácie a inštitucionalizácie ekologov pri aplikácii ekologických poznatkov do praxe a pri starostlivosti o negatívne dôsledky ľudskej činnosti na životné prostredie je nevyhnutné predložiť pripravený návrh zákona NR SR o ekologickej a environmentálnej komore.